

OPONENTSKÝ POSUDOK DIZERTAČNEJ PRÁCE AUTORKY BARBORY BARONOVEJ
ŽENY O ŽENÁCH - INTIMITA TVORBY ČESKÉHO ŽENSKÉHO FILMOVÉHO A LITERÁRNÍHO DOKUMENTU.

Predmetom teoretickej dizertačnej práce autorky Barbory Baronovej je ŽENY O ŽENÁCH - INTIMITA TVORBY ČESKÉHO ŽENSKÉHO FILMOVÉHO A LITERÁRNÍHO DOKUMENTU. Téma je spojito prepojená s jej praktickou prácou o ženách autorkách v českom prostredí, ktorá je v súčasnosti publikovaná a zaujíma dôležité miesto v hľadaní identity ženského uplatnenia v priestore historickým vývojom ponúknutému predovšetkým doméne mužov.

Jedným z prístupov k forme tejto práce je subjektivita, ktorá na jednej strane nie je celkom uznávanou vedeckou metódou avšak:

Citácia:

„Jako souhrn subjektivních poznatků se nesnaží přinést jednu objektivní pravdu, ale zdůrazňuje mnohost a jedinečnost názorů a pohledů na věc.“

Zásadným vplyvom pre autorský posun autorky Barbory Baronovej je jej pobyt na Austrálskej univerzite, kde došlo k jej rozhodujúcemu zlomu v pohľade na dizertačnú prácu a svoje ďalšie dokumentaristické smerovanie. V tej súvislosti chcem vyzdvihnúť dôležitosť globálnych vplyvov na našu kultúru a aj filmový priemysel, kde ja osobne cítim ešte veľké rezervy vo vnímaní našich nielen umeleckých pracovníkov ale aj spoločnosti ako takej. Platí potreba a nevyhnutnosť dvoch rozhodujúcich síl, ktoré sú pre život národa rovnako dôležité. Dostredivá sila, ktorá smeruje do vnútra spoločnosti, analyzuje dejiny, folklór, filozofiu danej spoločnosti a odstredivá sila, ktorá smeruje k pochopeniu cudzích kultúr a ich východísk s prípadnou aplikáciou tých dobrých vplyvov. Skúmajúc aj rozloženie politických síl, ultranárodné tendencie, ktoré v súčasnosti politicky a možno čiastočne aj kultúrne presadzujú vychádzajú z neznalosti a neakceptácie cudzích kultúr.

Dizertačná práca je vhodne logicky členená. Po predstavení témy pokračuje lineárnym zamyslením nad výkladom dokumentarizmu najprv vo filme a potom v literárnom dokumente smerujúc k problematike definície dokumentu.

Pri zamyslení nad možnosťami metodológie smeruje k feministickej vedeckej metodológii a vyberá si formu feministického hĺbkového rozhovoru.

Pri zvažovaní motivácie autorka priznáva osobnú motiváciu, na základe vlastnej skúsenosti s dokumentárnym filmom a s osobnou výskumnou otázkou: „Kde končia hranice intimity človeka.“ Kde sú hranice etiky.

Ďalšia časť dizertačnej práce presne formálne štruktúrovaným esejistickým spôsobom pojednáva o jej prístupe k realizácii svojho praktického projektu: rozhovoru so ženami dokumentaristkami. Z výpočtu postupov na podporu úspechu praktickej práce – publikácie o ženách, okrem podpornej výstavy, prednášky by som chcel vyzdvihnúť propagáciu WEB-om.

Veľmi vyzdvihujem kapitolu kontextov. Kontext vo vzťahu k filmov tvorbe študentov mediálnej tvorby považujem za rozhodujúci pre ich úspech a vedomé autorské nakladanie s kontextom za základný predpoklad umeleckej tvorby.

To o čom by som v dizertačnej práci uvažoval je forma opakovania niektorých tém. Aj keď autorka priznáva v texte opakujúci sa pohľad na problematiku a nahliada na problém novým vyvíjajúcim pohľadom, nestratil som dojem, že základným účelom tohto procesu je naplniť predpísaný počet strán dizertačnej práce.

Dizertačná práca je až obdivuhodne podložená presným označením zdrojov citácií, ktorých rozsah skutočne vytvára presvedčenie fundovanosti a opodstatnenosti formulácií. Je tak trocha v rozpore pôvodného zámeru autorského subjektivismu. Väčšina zdrojov majú objektívny charakter. Čím však nechcem naznačiť, že toto prelínanie subjektivismu a objektívnych informácií je nevhodné. Naopak.

POSUDOK PRAKTICKEJ DIZERTAČNEJ PRÁCE - MONOGRAFIE ŽENY O ŽENÁCH AUTORKY BARBORY BARONOVEJ.

Jednou z motivácií autorky monografie Barbory Baronovej „ŽENY O ŽENÁCH“ je presvedčenie, že „...v Česku je na poli filmu a literatury v souvislosti s genderem ještě hodně práce.“

Otázky genderu súvisia s neustále vyvíjajúcimi feministickými teóriami, kde rozhodujúcim názorom je myšlienka, že ženy v porovnaní s mužmi majú nárok, aby sa rešpektovala ich ľudská dôstojnosť.

V globálnom priestore existujú z minulosti patriarchálnych spoločností zotrvávajúce rozmanité formy znevýhodňovania spojené s „nadvládou mužov“ a rozmanité násilia páchané na ženách. Odopiera sa ženám ich plné uznanie ako autonómnych osôb. Vzhľadom na feministickú etiku ide o proces konfrontácie s tradičnými rodovými vzťahmi a predovšetkým o odhalenie určitého stále prítomného morálneho deficitu, ktorý je zotrvávajúcim globálnym problémom.

Znevýhodňovanie a diskriminácia žien len na základe ich príslušnosti k určitému pohlaviu by malo byť predmetom kritiky. Snahou feministických teórií je predovšetkým odhaľovanie morálneho deficitu.

Výsledky feministických analýz majú svoje úspechy. Na ich základe boli v mnohých krajinách v priebehu posledných desaťročí prijaté zmeny v zákonoch v zmysle princípov „rovnakého zaobchádzania“ a „rovnosti príležitostí“.

Výber témy a protagonistiek monografie „ŽENY O ŽENÁCH“ smeruje k presvedčeniu, že ženy musia byť plne zapojené do procesov vytvárania verejnej mienky a že mnohým ženám v Česku aj v oblasti tvorcov dokumentárneho obsahu o ženách sa to darí. Toho dôsledkom je, že vstúpili rovnocenne do intelektuálneho priestoru formovania povedomia českej spoločnosti.

Skúmaním cieľovej skupiny predkladanej monografie uznávam, že takou cieľovkou monografie som aj ja a mne podobní. Prijímam popisované obdobie prostredia FAMU a univerzitného prostredia v Česku, Slovensku ale aj v USA s konkretizáciou mien pedagógov a autorov dobových postojov a ďalšie dobu dokumentujúce informácie. Oceňujem neskrývané a úprimné postoje k politickým kauzám a nezaobalená kritika k pretvárke a formálnosti, a nepravdivosti rovnako v dokumentárnom prostredí ako aj v spoločnosti mi imponuje.

Hĺbková analýza použitá ako metóda v individuálnych pološtrukturovaných rozhovoroch prináša tak ako sama autorka v zhrnutí záverov výskumnej práce konštatuje, prekvapuje:

1. Ženy dokumentujúce ženy pred rokom 1989 neriešili tému genderu

a

Feminizmus nie je pro mnoho žien-dokumentaristiek témou, ktorou by sa chceli zaoberať.

Napriek tomu, že metodologicky sa monografia hlási k feministickým výskumným postupom, väčšina oslovených žien vzhľadom na svoje gendrové zaradenie sa v spoločnosti českého filmového a literárneho dokumentarizmu necíti nekomfortne a nepociťuje nerovnosť šancí. Ak však nakoniec príde k úvahám o ich ženskosti, predsa len povinnosti vychádzajúce z rodových zaradení (postavenie ženy-matky) je v živote žien obmedzujúca viac ako obmedzenia mužského patriarchizmu súčasnej českej spoločnosti. Zuzana Piusi hovorí:

„Musím říct, že mateřství je vůbec tou nejtěžší prací na světě...“

2. V českom dokumente obecné neexistujú konkrétne pravidlá etiky dokumentárnej práce.

Potvrdzujem tento názor nielen z pohľadu feministického, maskulinistického alebo liberálneho a zvlášť nepochopiteľným je absencia etiky a s ňou spojeného dodržiavania akademických slobôd v univerzitnom priestore, ktorý poznám. Metódy centralistického uplatňovania moci a kult osobnosti neskončili s rozpadom predchádzajúceho politického režimu. Naopak dostali možno iným spôsobom zvrátené postupy spojených so šikanou nezávisle od gendrových rozdielov.

Na kolégiu dekana umeleckej školy som zažil takúto poznámku od dekana:

„Alenka, ty teraz mlč, protože keď ty hovoříš, tak ja (muž) som nervózný.“

3. Autorky tvoriace dokumentárny obsah a aj tie z vedeckého prostredia, odmietajú koncept absolútnej objektivity.

Podobne ako nemožno dosiahnuť proces objektivity bez manipulativity média aj v žánri dokumentárneho filmu, nemyslím si, že je možno aj z pohľadu morálnosti a gendrovej rovnosti šancí dosiahnuť absolútne vyváženie gendrov vo všetkých oblastiach globálnej spoločnosti.

Faktom je, že podľa údajov z USA ženy vlastnia viac ako 65% osobného vlastníctva a z 25-tich najhorších prác v spoločnosti je 24 na 95-100% obsadených mužmi.

4. Dokumentaristky preberajú zodpovednosť za osudy svojich hrdinov.

Vybrané tri citáty, ktoré to potvrdzujú:

„Je otázkou svědomí, jestli je správné publikovat úplně všechno.“

„Já i moje kolegyně máme za každou z těch žen zodpovědnost.“

„Do určitých věcí jiným lidem nic není.“

5. Finančná situácia českých dokumentaristiek nie je optimálna.

a

Inštitucionálna podpora nie je vždy ku prospechu dokumentárnej tvorby.

Aj tento záver by sa dal zovšeobecniť do globálneho názoru. Poznajúc aj zahraničné prostredie dokumentaristiky, aj v rozvinutejších kinematografiách zápas o finančnú rovnováhu obidvoch gendrov je problematický a boj o finančné krytie nezávislej dokumentaristickej tvorby veľmi zložitý. Rodinkárstvo, konflikt záujmov a korupcia je relatívne bežným nástrojom na získavanie štátnych zdrojov.

6. Časť dokumentaristiek zažila na základe svojho genderu diskrimináciu.

Keďže nejde o prevládajúci názor respondentiek, tento názor sa dá zaradiť do štatistického priemeru vyplývajúcej z rôznorodosti prostredia nezaloženom na väčšinovom postoji spoločnosti. Ak keď problematika nerovnakého finančného ohodnotenia stále trvá.

7. Materstvo znamená pre drvivú väčšinu dokumentaristiek výraznú zmenu v rámci dokumentárnej praxe.

Z exitujúcich záverov feministickej analýzy rozhovorov s 29+1 respondentkami nevyplýva absencia neslobody alebo nerovnováhy postavenia žien, skôr ženská determinácia podmienená ich postavením ženy matky vzhľadom na profesionálne konkurenčné prostredie. Prirodzená rodová zodpovednosť žien im neumožňuje vyžadovať rovnocennú zodpovednosť za deti z maskulinárneho sveta. To spôsobuje ich zásadný záujmový rozptyl medzi spoločenským zaradením a povinnosťami matky.

Aj keď celý vedecký výskum, výsledkom ktorého je monografia ŽENY O ŽENÁCH Barbory Baronovej, vychádza z feministických východísk, v konečnom dôsledku výsledkom záverov nie je diskriminácia a nerovnováha ako skôr potvrdenie, že ženy tvoriace v českej spoločnosti majú spoločnú a rovnakú potrebu humanizácie a kulturizácie spoločnosti. Aj keď sa na spoločenské potreby respondentky pozerajú cez svoj individuálny pohľad:

„Podstatou skutočné rovnoprávnosti a emancipace žen je právo na vlastní výklad světa.“

„Osobní zkušenost je důležitá.“

„Nevěřím ničemu, co si sama neohmatám.“

základom ich snaženia v tvorivom procese nie je obhajoba nepráva žien, ale obhajoba ľudských práv človeka tak v lokálnom ako aj globálnom prostredí ako celku.

Monografiu Barbory Baronovej „ŽENY O ŽENÁCH“ som odporučil do tlače ako dokument o ženách žijúcich v nejakej dobe a v nejakom prostredí a ako inšpiráciu a podporu pre ďalšie začínajúce autorky na získavanie sebadôvery zaradenia sa do konkurenčného spoločenského prostredia napriek tej najväčšej gendrovej nevýhode, ktorou sú determinované - materskými povinnosťami.

Dizertačnú prácu Barbory Baronovej

ŽENY O ŽENÁCH - INTIMITA TVORBY ČESKÉHO ŽENSKÉHO FILMOVÉHO A LITERÁRNÍHO DOKUMENTU

navrhujem prijať a po úspešnej obhajobe práce udeliť titul PhD.

prof. Ľudovít Labík, ArtD.